

Сури Зухро

93-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукаррама нозил шуда,
аз 11 оят иборат аст.

Дар ривояти саҳеҳ чунин омада, ки боре то муддати 19 рӯз ҳазрати Ҷабраил (а) ба ҳазрати Муҳаммади Мустафо (с) ваҳй наоварданд. Мушрикони Макка фурсатро муносиби ғарази худ дониста, изҳор мекарданд, ки Парвардигори Муҳаммад бар ӯ ғазаб карда, дигар ба вай ваҳй намефиристад. Расули Худо (с.) аз ин дар андеша гашта, ғамгин шуданд. Барои радди ақидаи кофирон ин сура нозил шуд. Ибтидои сура бо ёд кардани савганд сар шуда, дар давоми он аз инъомҳо ва марҳамате, ки Аллоҳтаъоло ба ҳазрати Муҳаммад (с) арзонӣ доштааст, як-як ёдрас карда мешавад.

Ин буд назари мухтасар ба мундариҷаи сураи "Зухро".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллāҳи-р-Раҳмāни-р-Раҳим

*Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону
бениҳоят бораҳм аст.*

وَالضُّحَىٰ

Ва-з-зўҳā.1.

1. Қасам ба чоштгоҳ (равшани рӯз),

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ

Ва-л-лайли изā сачā. 2.

2. қасам ба шаб, чун ҳамаро бипӯшад.

Қасам ёд кардани Аллоҳтаъоло ба чоштгоҳ ва шаб аз ҳикмат ҳолӣ нест. Шояд мурод ин бошд, ки аз паси рӯзи равшан омадани шаб нишонаи ғазаби Худои таъоло нест. Инчунин омадани шаб маънои онро надорад, ки дигар рӯз намеояд. Валлоҳу аълам.

Ояти зер ҷавоби қасам аст. Яъне, қасам ба ин ашъи номбурда, ки:...

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ

Мā ваддаъака Раббука ва мā қалā. 3.

3. На туро Парвардигорат фуру гузошт ва на аз ту безор аст.

Ривоят мекунамд, ки Он ҳазрат (с) ба сабаби беморие ду се шаб қиёмуллайл (намози таҳачҷуд) хонда натавонист. Бубинед он душманон Ҳазрат (с)-ро то чӣ андоза муҳоҷиб ва доимо аз ҳолаш бохабар буданд, ҳатто дар ҳамин асно як зани хабисае ба назди Набӣ (с) омаду гуфт: "Эй Муҳаммад, маълум мешавад, ки шайтони ту туро тарк кардааст" (наъзу биллоҳ). Ҷавоби ин хурофот дар муқаддимаи ин сура дода шуд. Дар ин сура Ў таъоло аввалан ба рӯзу шаб савганд ёд мекунад ва ҳабиби Худ (с)-ро мефаҳмонад, ки Худованд туро тарк накардааст ва овозаҳои мушрикони беасосанд. Балки муносибати Ман бо ту мисли изҳор кардани қудрати Худ дар ашъи ба ҳам муқобил аст.

Масалан, баъди рӯзи дурахшон шаби торик ҳукмфармо мегардад, ин маънои онро надорад, ки Худованд ғзаб кардаасту дигар рӯз намешавад. "На!"-чунин нест. Инчунин қудрати Ў таъоло дар сурати ботинӣ (ваҳӣ) низ ба ҳамин аҳвол аст.

Аз ноумедиҳо басо умед аст,

Поёни шаби сияҳ сафед аст.

Акнун фаҳмида шуд, ки таътили ваҳӣ муваққатӣ будааст, на доимӣ ва на ончуноне аст, ки мушрикони таъна заданд, ки ў (с) пайғамбар нест, агар пайғамбар бошад, чаро Худо ўро тарк кард ва ғайра.

Дар оятҳои баъд Худованд фармудааст, ки:..

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ

Ва лал āхирату хайру-л-лака мина-л-ӯлā. 4.

4. Ҳаройина, охират барои ту аз дунё беҳтар аст.

Яъне ҳолати ояндаи ту нисбат ба гузашта беҳтар ва дурахшонтар аст. Ин таътили муваққатии ваҳӣ он маъниеро надорад, ки Худованд туро тарк карда бошад.

Аз ояти карима бармеояд, ки аҳволи минбаъдаи ҳазрати Муҳаммад (с) аз аҳволи давраҳои аввал хеле ва хеле хубтару беҳтар аст. Охират аз дунёи фонӣ барои Расулаллоҳ (с) бартару болотар аст, зеро дар охират Одам (а) ва ҳама фарзандони вай дар сояи ливои саодати ў (с) гирд меоянд.

Биноан, ҳазрати Муҳаммад (с) дилгармие ба ин дунё нашоштаанд, яъне роҳати ин дунёро талаб намекарданд ва кори охиратро аз ҳама болотару аълотар мешумориданд. Рӯи бӯрӣ хоб мекарданд. Яке аз саҳобагони машҳур Абдуллоҳ ибни Масъуд рӯзе мебинанд, ки Расулуллоҳ (с) рӯи бӯрӣ хобанд. Баъди бедор шудани Пайғамбар (с) он саҳоба гуфтанд "Агар иҷозат медодед бароятон фарши мулоиме меандохтам". Пайғамбарамон дар ҳол ҷавоб доданд: **"Ман дар ин дунё монанди саворе ҳастам, ки аз зери сояи дарахте гузашта истодааст. Савор он сояро тез мегузарад, аммо соя мемонад"**.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ

Ва ласавфа юъти́ка Раббука фатарзӯ. 5.

5. Ва ба зудӣ Офаридгор туро ато хоҳад намуд, пас, ту хушнуд хоҳӣ шуд.

Аллоҳтаъоло ба Пайғамбари Худ (с) ваъдаи неъматҳои дунё ва охиратро дод, ки аз он розӣ мешавад. Аз ҷумлаи он неъматҳо: Зафар бар душман, бисёрии тобеъону пайравон, фатҳҳо, беҳтар гардонидани умматашон аз уммати дигар пайғамбарон, шафоъати омма ва мақоми Маҳмудӣ ва ғайра аст. Ҳазрати Расулаллоҳ (с) фармуданд, ки модоме ки як тан аз уммати ман дар Дӯзах бошад, Муҳаммад (с) розӣ намешавад.

Ҳама гувоҳу ҳама медонем, ки дар ҳақиқат Парвардигор ба Пайғамбарамон (с) чунон марҳаматҳое ато фармуда аст, ки тавсифи онро бо сухан адо натавон кард. Он марҳаматҳо на ба ҳар расуле ато шудааст. Бинобар ин Худованд ба Расули Худ (с) фармудааст:

أَلَمْ تَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ

Алам яҷидка яти́ман фа āвā. 6.

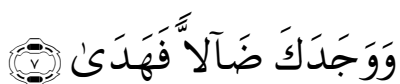
6. Оё туро ятим наёфт, пас, ҷой дод? -

Мухтасари тарҷумаи ҳоли айёми тифлии Он ҳазрат (с) ин аст, ки пеш аз валодати ӯ (с) падараш, Абдуллоҳ аз дунё гузашт. Шаш сол аз умри мубораки Муҳаммад (с) сипарӣ гашта буд, ки модари меҳрубонаш Омина низ вафот ёфт. Ду соли дигар дар тарбияи бобои худ, Абдулмуталлиб, қарор дошт, ки бобояш аз дунё реҳлат кард. Сарпарастии он зоти покро амакаш, Абӯтолиб, ба зиммаи худ гирифт. То даме, ки Абӯтолиб зинда буд, як лаҳза аз ҳимоят ва

кӯмаку дастгирии бародарзодаи худ канораҷӯӣ накард. Абӯтолиб каме қабл аз хиҷрати Расулуллоҳ (с) аз дунёи фонӣ рахти сафар баст.

Он амонати илоҳӣ хонаи ансории Мадинаро шарафманди саодат гардонид. Он офтоби иқбол ба болои қабилаи Авсу Ҳазраҷ тулӯъ кард. Қабилаҳои ансор чунон ба хизмат ва ёрдамаш қиём карданд, ки таърихи рӯзгор аз овардани чунин мисол очиз аст. Калимаи "Фаово" шомили тамоми ҳодисаҳои аст, ки дар шарҳи ин оят гузашт.

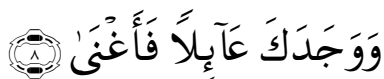
Ин ҳама фазли илоҳӣ буд, ки он ашхоси номбурда дар тарбия ва ғамхории Он ҳазрат (с) камари ҳиммат бастанд ва маъвои ӯ (с)-ро омода сохтанд.

Ва ваҷадака зӱллаи фаҳадӱ. 7.

7. ва туро саргаишта наёфт, пас, роҳ намуд? -

Чун Пайғамбар (с) ба синни ҷавонӣ расид, аз расму оину ширки қурайшиён, саҳт безор буд. Ишқи ибодати Худои ягона дар дили ӯ (с) ба дараҷаи олӣ расида буд. Сарчашмаи мақсади комилаш,- расидан ба Худо ва ҳидояти "Халқуллоҳ", дар дили поки ӯ (с) ба ҷӯш омада буд. Аммо дар зоҳир ягон роҳи равшан ва дастурамали муфассале қалбӣ вайро мутмаин ва оромсозанда мавҷуд набуд. Ин ҷазабаву ин муҳаббати Худо ӯ (с) беқарор ва саргардон месохт. Дар ғорҳо ва кӯҳҳо ба зикри Парвардигор машғул мешуд ва ба Маҳбуби ҳақиқӣ муноҷот мекард. Баъдан Худованд Ҷабраил (а)-ро фиристод ва пайғоми Худо дар ғори "Ҳиро" ба ӯ (с) расонид ва роҳи муфассали вусули илоҳӣ ва ҳидояти халқуллоҳро ба вай нишон дод. Дину шариати ҳақро, ки ҳама ҳидоят аст, нозил гардонид. Дар тафсири ин оят муфассирон маънои гуногуни бисёре гуфтаанд.

Ва ваҷадака ӱаилаи фа агнӱ. 8.

8. ва туро тангдаст наёфт, пас, тавонгар сохт?

Пӯшида нест, ки Муҳаммади мустафо (с) сарватманд набуд. Худованд ӯ (с)-ро аз ин ҳолат берун овард ва аз халқ беҳочат гардонид. Ӯ (с) дар тиҷорат ба ҳазрати Ҳадиҷа (р) ҳамкор шуд. Чун

Хадича (р) ба никоҳи ӯ даромад, тамоми молашро ба он ҳазрат (с) бахшид. Ин ғинои (боигарии) зоҳирӣ, яъне нафсӣ буд. Ғинои ботини Расулуллоҳ (с) ба ҷӣ андоза буд, Худованд Худаш медонад. Зеро ӯ таъоло аз ҳама донотар аст.

Хосса Он ҳазрат (с) дар гузашта ва дар оянда мавриди инъоми Парвардигор буда ва ҳаст. Аз ҳама муҳиммаш он ки ба Он ҳазрат (с) тафаккур ва илми беандоза дод ва ӯ(с) гумроҳонро роҳи рост омӯзонд. Баъди додани ин се неъмат Аллоҳтаъоло Расули Худ (с)-ро се васият фармуд. Инак васияти аввал:

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾

Фа амма-л ятим а фа лā тақҳар. 9.

9. Ва, аммо ятимро ситам макун -

Ай Муҳаммад (с) чун ту худ ятим будию Парвардигорат дар нисбати ту фазлу карам карда, гиромият дошт, пас ту низ бар ятимон меҳрубон бош ва онҳоро азиз бидор, ба онҳо зулм макуну молашонро зоеъ масоз!

Ҳадиси Расулаллоҳ (с) дар боби гиромидошти ятим омада: **"Ману парастори ятим ба мисли ду ангушт (ангушти ишора ва миёна) ба як мақомем"**. Васият дуввум:

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾

Ва амма-с-сāила фалā танҳар. 10.

10. ва аммо гадоиро заҳр (бонг) мазан -

Яъне ҳангоме, ки ту нодор будӣ, Худованд туро тавонгар сохт. Бояд бандаи сипосгузор чунон бошад, ки аз соилон (гадоён) дилгир нашавад ва дархости ҳоҷатмандон ӯро малул нагардонад ва соилро наронад ва бо вай бо дили фарох ва ахлоқи хуш ва ҷабини кушода рафтор кунад. Ахлоқи ҳамида ва ҳусни муомилаи Пайгамбар (с) бо соилон дар китобҳои ҳадис муфасссал зикр шудааст. Зиндагиномаи Муҳаммад (с) гувоҳ аст, ки ҳатто муҳолифони бузурги он кас баробари дидан ва шунидани ахлоқи сутудаашон ақидаҳои Он ҳазрат (с)-ро қабул карда, таслим гардиданд. Васияти сеюм ин аст, ки:

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

Ва аммā би ниъмати Раббика фа ҳаддиъ.11.

11. ва аммо эҳсони Парвардигори худро баён кун!

Сухани Офаридгор аст, ки эй Муҳаммад (с) эҳсонеро, ки Парвардигорат ба ту арзонӣ доштааст (чуноне, ки дар оятҳои қаблӣ гузашт), фаромӯш наkun, ба мардум бигӯй. Албатта, барои шукру сипосгузорӣ, на аз рӯйи фахру муҳобот.

Шукри неъмат, неъмат афзун кунад,

Куфри неъмат, аз кафат берун кунад.

Оё бо ин ҳама лутф, караму эҳсон магар Парвардигор аз Ҳабибаш (с) рӯй гардонид, чунонки мушрикони ақида доштанд? Ҳаргиз на!

Дар давлати хубӣ ба гадоёни дари хеш,

Лутфе бикун имрӯз, ки фардо натавонӣ кард.

Анҷоми сураи "Зуҳо". Ва липлоҳил Ҳамд.

94-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукаррама нозил шуда,
он аз 8 оят иборат аст.

Маънои ин сура давоми маънои сураи "Зуҳо" буда, аз атоҳои Парвардигор ба Расулаш (с) аз қадру қиммат ва мақоми баланде, ки назди Аллоҳтаоло дорад, сухан мекунад. Ин ҳама бар Расулуллоҳ (с) дар муқобили он бадихое, ки аз фочирон ба ӯ (с) мерасид тасаллӣ буда, хушнуд гардонидани хотираи шарифи Он ҳазрат(с) аст. Баъдан сураи муборак бори дигар олий будани манзили мақоми Расулуллоҳ (с)-ро чи дар дунё ва чи дар охират, ба ояти 4-ум ишора мекунад.

Давоми сура ба Расулуллоҳ (с) аз ғалаба бар мушрикони, ки он вақт ба Он ҳазрат (с) ва муъминон озор медоданд, таъкидан хабари хуш мерасонад.

Хатми сура Расулуллоҳ (с)-ро ёдрас месозад, ки баъд аз таблиғи Ислому худро аз ҳама корҳо барои ибодат ва шукронаи Аллоҳтаоло фориг сохтан воҷиб аст. Ин аст назаре ба муқаддимаи сураи "Иншироҳ".